

*Новосад Ю.О., начальник відділу нагляду прокуратури
Волинської області, кандидат юридичних наук*

РОЛЬ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ В РЕАЛІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ ФУНКЦІЇ

Як свідчить практика виконання покарань в Україні, однією із проблем, що суттєво впливає на рівень ефективності та результативності реалізації кримінально-виконавчої функції, є низький рівень діяльності у цьому процесі інших учасників зазначених суспільних відносин, зокрема органів прокуратури. Як результат: щорічно в органах та установах виконання покарань вчиняються злочини з боку засуджених та персоналу, високим залишається рівень віктимності та в цілому небезпечності у сфері виконання покарань, а також захворювань

і смертності серед зазначених осіб [1]. При цьому, не дивлячись на ті перевірки, які постійно (планово та позапланово) проводять органи прокуратури, їх вплив на стан правопорядку та, зокрема, запобіжної діяльності в органах та установах виконання покарань є формальним і малодієвим, позаяк із року в рік, розпочинаючи з 1991 по 2017 р. р., кількість злочинів, правопорушень та інших протиправних діянь у сфері виконання покарань не змінюється.

Відповідно до вимог ст.26 Закону України «Про прокуратуру», нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, полягає в тому, що: 1. Прокурор, здійснюючи зазначений нагляд, має право:1) у будь-який час за посвідченням, що підтверджує займану посаду, відвідувати місце тримання затриманих, попереднього ув'язнення, установи, в яких засуджені відбувають покарання, установи, де перебувають особи, щодо яких застосовані примусові заходи медичного або виховного характеру, та будь-які інші місця, в яких особи примусово тримаються згідно з судовим рішенням або рішенням адміністративного органу;2) опитувати осіб, які перебувають у місцях, зазначених у пункті 1 цієї частини, з метою отримання інформації про умови їх тримання та поведінки з ними, ознайомлюватися з документами, на підставі яких ці особи тримаються в таких місцях, засуджені або до них застосовано заходи примусового характеру;3) перевіряти законність наказів, розпоряджень, інших актів відповідних органів і установ та в разі невідповідності законодавству вимогам від посадових чи службових осіб їх скасування та усунення порушень закону, до яких вони призвели, а також скасовувати незаконні акти індивідуальної дії;4) вимагати від посадових чи службових осіб надання пояснень щодо допущених порушень, а також вимагати усунення порушень та причин і умов, що їм сприяли, притягнення винних до передбаченої законом відповідальності;5) знайомитися з матеріалами виконавчого провадження щодо виконання судових рішень у кримінальних справах, робити з них виписки, знімати копії та в установленому законом порядку оскаржувати рішення, дії чи бездіяльності державного виконавця;6) вимагати від керівників органів

вищого рівня проведення перевірок підпорядкованих і підконтрольних органів та установ попереднього ув'язнення, виконання покарань, застосування заходів примусового характеру та перевірок інших місць, в яких особи примусово тримаються згідно з судовим рішенням або рішенням адміністративного органу;7) звертатись до суду з позовом (заявою) у визначених законом випадках.2. Прокурор здійснює нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, шляхом проведення регулярних перевірок, а також у зв'язку з необхідністю реагування на відомості про можливі порушення законодавства, що містяться у скаргах, зверненнях чи будь-яких інших джерелах.3. Прокурор зобов'язаний негайно звільнити особу, яка незаконно (за відсутності відповідного судового рішення, рішення

адміністративного органу або іншого передбаченого законом документа чи після закінчення передбаченого законом або такими рішеннями строку) перебуває у місці тримання затриманих, попереднього ув'язнення, обмеження чи позбавлення волі, установі для виконання заходів примусового характеру, іншому місці, в якому особа примусово тримається згідно з судовим рішенням або рішенням адміністративного органу.4. Письмові вказівки прокурора щодо додержання встановлених законодавством порядку та умов тримання осіб у місцях, зазначених у пункті 1 частини першої ст. 26 цього Закону, а також письмові вказівки прокурора, надані іншими органами, що виконують судові рішення у кримінальних справах, є обов'язковими і підлягають негайному виконанню.

Таким чином, у ст. 26 Закону України «Про прокуратуру», як і в попередній його редакції від 5 листопада 1991 р. (ст. 44), закріплені дві складові прокурорського нагляду у сфері виконання покарань, а саме: а) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних провадженнях; б) нагляд за додержанням законів при застосуванні заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Як видається, такий підхід законодавця не можна вважати вдалим. Про це, зокрема, вже тривалий час говорять науковці [2]. При цьому, одні автори вважають, що реалізація цієї ідеї

дасть можливість чіткіше визначити обов'язки окремих підрозділів і посадових осіб прокуратури в здійсненні нагляду [3, с. 127], а інші дотримуються протилежних поглядів, переконуючи в тому, що не можна заперечувати певних особливостей змісту наглядової діяльності та застосування повноважень прокурора стосовно окремих видів органів, які застосовують заходи примусового характеру стосовно громадян.

Список використаних джерел:

1. Про діяльність підрозділів охорони, нагляду та пожежної безпеки установ виконання покарань у 2016 році : інформ. бюл. - Київ : Міністерство юстиції України, 2017. - 43 с.

2. Лемак Р. В. Прокурорський нагляд за додержанням законів в установах виконання покарань: монографія. Харків: Право, 2013. 224 с.

3. Мичко М.І. Функції та організаційний устрій прокуратури: монографія. Донецьк: Донеччина, 2001. 272 с.